

Ірина Кушнір

доктор юридичних наук

Сергій Адамчук

кандидат наук з державного управління

*(Національна академія Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького,
м. Хмельницький)*

ЩОДО ДЕЯКИХ ПИТАНЬ УЧАСТІ ПРОКУРОРА В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРИМУСОВОГО ХАРАКТЕРУ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБМЕЖЕННЯМ ОСОБИСТОЇ СВОБОДИ ГРОМАДЯН

Статтею 7 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КупАП) [1, ст. 7] передбачено здійснення прокурором нагляду за додержанням законів при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення шляхом реалізації повноважень щодо нагляду за додержанням законів при застосуванні заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Статтею 250 [1, ст. 250] цього ж Кодексу більш деталізовано поняття прокурорського нагляду за виконанням законів при провадженні в справах про адміністративні правопорушення. Зокрема, прокурор, заступник прокурора, здійснюючи нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів при провадженні в справах про адміністративне правопорушення має право: порушувати провадження в справі про адміністративне правопорушення; знайомитися з матеріалами справи; перевіряти законність дій органів (посадових осіб) при провадженні в справі; брати участь у розгляді справи; заявляти клопотання; давати висновки з питань, що виникають під час розгляду справи; перевіряти правильність застосування відповідними органами (посадовими особами) заходів впливу за адміністративні правопорушення; вносити подання, оскаржувати постанову і рішення по скарзі в справі про адміністративне правопорушення, а також вчиняти інші передбачені законом дії.

Враховуючи вищевикладене, прокурорський нагляд за додержанням законів у справах про адміністративне правопорушення можна поділити на дві категорії:

- *Безпосередня участь у розгляді справи* про адміністративне правопорушення;
- *Нагляд за відповідними органами*, що здійснюють розгляд справ та

застосовують заходи впливу за адміністративні правопорушення.

Заходи примусового характеру, пов'язані з обмеженням особистої свободи громадян, що застосовуються у справах про адміністративні правопорушення, умовно можна поділити також на дві категорії:

- *Вид адміністративного стягнення*, передбачений ст. 24 КУпАП [1, ст. 24] (наприклад, адміністративний арешт, арешт з утриманням на гауптвахті, примусове (адміністративне) видворення за межі України);
- *Захід забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення*, передбачений ст. 260 КУпАП [1, ст. 260] (наприклад, адміністративне затримання).

Частиною 2 статті 250 КУпАП [1, ст. 250] задекларовано *обов'язкову участь прокурора* у провадженні зі справ про адміністративні правопорушення, передбачених статтями 172⁴ – 172⁹, 172⁹⁻² Кодексу (справи щодо антикорупційних правопорушень).

Проаналізувавши решту норм Кодексу, можна зробити висновок, що при розгляді інших справ щодо адміністративних правопорушень участь прокурора не є обов'язковою, а його роль у судовому процесі – опосередкованою.

Це пояснюється, насамперед, низькою суспільною небезпечністю адміністративних правопорушень (ст.9 КУпАП: [1, ст. 9] адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності) та, як наслідок, незацікавленістю органів прокуратури брати участь у розгляді таких справ.

Однак, не зважаючи на низьку суспільну небезпечність адміністративних правопорушень, цілий ряд норм КУпАП, як вже було сказано вище, як санкцію передбачає вжиття заходів примусового характеру, що пов'язані із обмеженням особистої свободи громадян (адміністративний арешт, арешт з утриманням на гауптвахті, примусове видворення за межі України, громадські, виправні роботи тощо).

На нашу думку, було би доцільно зобов'язати суд, що розглядає справи, санкція яких передбачає вжиття зазначених вище заходів, залучати до участі прокурора.

Подібних висновків дійшов і Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) [4].

Зокрема, заслуговують на увагу висновки останнього про відсутність сторони обвинувачення під час провадження у справі про адміністративне правопорушення, викладені у справах «Бантиш та інші проти України», «Михайлова проти України», «Карелін проти Росії» тощо.

Так, ЄСПЛ розглядав питання дотримання принципу безсторонності у випадку відсутності прокурора під час частини або всього провадження про адміністративне правопорушення щодо заявників.

На думку ЄСПЛ, суд, який розглядав справу про адміністративне

правопорушення, у випадку відсутності прокурора не мав іншого вибору, окрім як взяти на себе функцію пред'явлення та підтримки обвинувачення під час розгляду справи. В такому випадку буде порушена презумпція невинуватості, оскільки тягар доказування перекладається зі сторони обвинувачення на сторону захисту.

Присутність сторони обвинувачення є, як правило, необхідною для усунення обґрунтованих сумнівів, які можуть виникнути щодо безсторонності суду.

Зазначені висновки ЄСПЛ кореспондуються також із наказом Офісу Генерального прокурора України № 400 від 29.12.2021 «Про організацію діяльності прокурорів з протидії порушенням прав людини у правоохоронній та пенітенціарній сферах», відповідно до п.8 [3, п.8], якого органи прокуратури зобов'язані забезпечити участь прокурорів у справах про адміністративні правопорушення у разі застосування заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, своєчасне та ефективне реагування на судові рішення у випадках та в порядку, встановлених законодавством.

Що ж до прокурорського нагляду за діяльністю органів, які здійснюють розгляд справ та застосовують заходи впливу за скоєні адміністративні правопорушення то в цьому випадку роль прокуратури визначається у проведенні планових та раптових перевірок за зверненнями, іншими повідомленнями або за власною ініціативою, вчиняти передбачені законом дії у випадках встановлення фактів порушень прав затриманих осіб; отриманні повідомлень про вжиття органами заходів примусового характеру, пов'язаних із обмеженням особистої свободи громадян.

Вищезгаданим Наказом [3, п.5] на прокуратуру покладено завдання забезпечення нагляду за додержанням законодавства при застосуванні за адміністративні правопорушення заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, а також забезпечення нагляду за додержанням законів при доставленні, адміністративному затриманні та триманні осіб, складанні стосовно них протоколів про адміністративні правопорушення, застосуванні в адміністративному порядку інших заходів, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, та накладенні адміністративних стягнень у вигляді адміністративного арешту, у тому числі з утриманням на гауптвахтах, а також виправних, громадських або суспільно корисних робіт, примусового повернення і видворення за межі України іноземців та осіб без громадянства.

Ці норми кореспондуються, наприклад, із положеннями статті 263 КУпАП [1, ст. 263], яка вимагає повідомлення прокурора про адміністративне затримання особи строком до трьох діб у справах щодо порушення останніми правил обігу наркотичних засобів і психотропних речовин (в необхідних випадках для встановлення особи, проведення медичного огляду, з'ясування обставин придбання вилучених наркотичних

засобів і психотропних речовин та їх дослідження).

Крім того, положеннями Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України, Адміністрації Державної прикордонної служби України та Служби безпеки України від 23.04.2012 за № 353/271/150 [2, Р.2, п.1] передбачено обов'язкове, протягом 24 годин, повідомлення прокурора про підстави прийняття рішення щодо примусового повернення іноземців/осіб без громадянства за межі України.

Аналогічне повідомлення прокуратури вимагається і після прийняття рішення про поміщення іноземців до ПТІІ тощо.

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>.

2. Наказ Міністерства внутрішніх справ України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України від 23.04.2012 № 353/271/150 «Про затвердження Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-12#Text>.

3. Наказ Офісу Генерального прокурора України № 400 від 29.12.2021 «Про організацію діяльності прокурорів з протидії порушенням прав людини у правоохоронній та пенітенціарній сферах». URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/nakazi-generalnogo-prokurora-z-osnovnih-napryamiv-prokurorskoji-diyalnosti>.

4. Сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/rishennyaschodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini>.

Володимир Мельников

кандидат біологічних наук, доцент

Тетяна Терещенко

*(Західно-Казахстанський
інноваційно-технологічний*

університет, м. Уральськ, Казахстан)

ІМУНОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ-НАДІЙНИЙ ЧИННИК ЗДОЛАННЯ ПАНДЕМІЇ

Людство протягом усього свого існування стикалося з викликами різного виду та рівня. Однак подолання їх давало змогу вдосконалення цивілізації. Черговий виклик, з яким зіткнулося населення нашої планети, гостра респіраторна інфекція, що викликається коронавірусом SARS-CoV-2. Оголошена Всесвітньою організацією охорони здоров'я пандемія істотно вплинула на всі сфери людської діяльності: економіку, політику, охорону здоров'я, освіту і т. д. Який же вихід із ситуації шукають багато країн? Відповідь банально проста. Створення вакцини, що дозволяє боротися з